

Handel med barn har fått fäste i Kina

Stora inkomstskillnader, förändringar i familjelagen och andra politiska beslut, i kombination med att människohandeln nu är i händerna på transnationellt organiserade kriminella, har gjort befolkningen mer sårbar och resulterat i att handel med barn fått fäste i Folkrepubliken Kina. Kina är dock inte ensamt om denna utveckling och straffriheten är utbredd i världens länder, 17 år efter att världssamfundet tagit fram handlingsplaner och verktyglådor för arbete mot människohandel. Inte heller coronaviruset verkar hindra den organiserade brottsligheten.

Med jämna mellanrum kan man läsa i kinesisk press om personer som har dömts till fängelsestraff för att ha sålt barn illegalt. Efter varje sådan publicering kokar det i kommentarsfältet över statsmaktens flathet när det gäller handel med barn. De upprörda hävdar att det endast är toppen på isberget som lagförs. Parallellt vittnar kinesiska icke-statliga organisationer som erbjuder juridiskt, ekonomiskt och psykologiskt stöd åt dem som lyckats fly från de kriminella nätverken om en ohållbar situation: Att de enligt nya regelverk får ta emot finansiellt stöd från färre privata donatorer och utländska organisationer än för några år sedan, att de saknar den offentliga finansiering som krävs för att kunna erbjuda adekvat stöd till dem som fal-

lit offer för organiserad brottslighet, att statsmaktens egna stödprogram inte har tillräcklig finansiering för att kunna göra skillnad, samt att det är för få specialister och allt för ofta funktionärer som sätts att arbeta inom dessa program, vilket bland annat leder till att de som lyckats fly från de kriminella nätverken och söker stöd kan mötas av nedvärderande kommentarer och annat skadligt bemötande.

Pojkbebisar stjäls och säljs, eller säljs på den svartmarknaden av föräldrar som inte ser någon annan utväg, till par som vill ha en pojke. Tonårsflickor stjäls för att säljas, eller säljs av sina släktingar, till (barn- och tvångs)äktenskap eller till kriminella grupper som tvingar dem till prostitution i och utanför Kina. Tonårspojkar och flickor säljs, eller stjäls och säljs, till kriminella grupper som använder dem som narkotikakurirer eller försäljare av stulet gods och piratkopior i Kina. Därutöver stjäls och säljs barn till företagare i bland annat Australien, Europa och USA vilka håller dem som arbetsslavar.

I och med den stora migrationen från landsbygden till storstäderna lämnas många barn med äldre/sjuka släktingar i områden med bristande offentligt finansierad service, obefintlig infrastruktur och utbredd fattigdom eller tas med till en osäker tillvaro och stor utsatthet i storstäderna. Utsattheten i städerna har sin grund i att statsmakten vid omställning till marknadsekonomi har lättat på reglerna för var i landet man kan arbeta, men endast delvis lättat på reglerna för var i landet man kan bosätta och folkbokföra sig. Det vill säga att merparten av dem som har flyttat från landsbygden till storstäderna för att arbeta och lyfta

sig och sin familj ur fattigdom utestängs från offentligt finansierad service som barnomsorg, skola, sjukvård och garanterad minimiinkomst.

Även förändringar i familjelagen, den så kallade tvåbarnspolitiken, har bidragit till att handeln med barn har ökat. Till följd av statsmaktens ihärdiga kampanjer för ett andra barn – som bedrivs för att andelen åldrande befolkning ökar och andelen i arbetsför ålder minskar – har par som knappt har råd att försörja ett barn skaffat ett andra och sedan sålt ett av barnen när de inte sett någon annan utväg. I tidningarnas kommentarsfält finns det dessutom de som hävdar att ”stöld av och handel med barn, liksom att flickor sålts till äktenskap, har varit en del av det kinesiska samhället så länge att alla inte uppfattar det som kriminellt utan ser det som en tradition”.

Till saken hör också att statsmakten sedan mitten av 2010-talet ökat sin normbildande verksamhet och att de sociala normer som nu förmedlas i skolan, genom offentligt ägda medier och organisationer, går i en mer auktoritär riktning och befäster traditionella könsroller. Statsmaktens kampanjer för att befästa traditionella könsroller och stärka sexistiska värderingar har bland annat lett till att lärare uppmanat pojkar i mellanstadiet att skriva under ett avtal där de lovar att ”uppföra sig som riktiga män”, att skolledningar skapat mellanstadielklasser med ämnen som datorbygge, fysik och kampsport för endast pojkar, samt startat sommarläger med mottot ”vi tar fram mannen i pojken”. Parallellt har unga kvinnor vittnat om att universitetsledningarna avkrävt dem, men inte unga män, skriftliga löften om att inte ha sexuella relationer före ingånget äktenskap.

Sammanfattningsvis har fattigdom, stora skillnader i inkomst- och levnadsvillkor, stärkta sexistiska värderingar, förändringar i familjelagen och andra politiska beslut, i kombination med att människohan-

deln nu är i händerna på transnationellt organiserade kriminella, gjort befolkningen mer sårbar och resulterat i att handeln med barn fått fäste i landet.

Det är svårt, oavsett land, att få en något så när korrekt siffra på hur många barn som säljs illegalt, men ett flertal kinesiska icke-statliga organisationer uppskattar att omkring 70 000 barn årligen säljs illegalt i Kina. Enligt FN:s utvecklingsprogram i Kina har handeln med barn ökat stadigt sedan 2001. Statsmakten menar att den gör vad den kan för att stoppa handeln med barn och hänvisar bland annat till att närmare 2 000 personer dömdes till fängelsestraff för handel med kvinnor och barn under 2017. Bilaterala och multilaterala samarbeten inom ramen för FN:s program för arbete mot människohandel har inletts och Kinas nationella handlingsplan för arbete mot handel med kvinnor och barn sattes i verket 2008 och förnyades 2013. Allkinesiska kvinnoförbundet, Socialministeriet, Högsta domstolen och Ministeriet för offentlig säkerhet, som har det övergripande ansvaret, är några av de instanser som samarbetar i frågan. Flera

Tonårspojkar och -flickor säljs, eller stjäls och säljs, till kriminella grupper som använder dem som narkotikakurirer eller försäljare av stulet gods och piratkopior i Kina.

Foto: Gordana Malešević

dokumentärer och tecknade filmer om handel med kvinnor och barn har visats på satsägda tv-kanaler för att höja medvetenheten hos befolkningen. ”Åtgärderna har lett till att allmänhetens kunskap om handel med kvinnor och barn har ökat de senaste åren och att folk är mer på sin vakt, inte kan luras med löften om till exempel ett betalt arbete. Det i sin tur har lett till att människohandlare nu använder grövre metoder, som att droga och våldta innan de för bort och säljer offret”, konstaterar Ministeriet för offentlig säkerhet i en kommuniké.

I dag är handel med människor kriminaliserat i de flesta länder. Det är en markant förbättring i jämförelse med 2003 då FN tog fram en handlingsplan och riktlinjer för arbete gällande människohandel. Handel med människor var då ett brott i endast 18 procent av världens länder. Folkrepubliken Kina kriminalise-

dokumentärer och tecknade filmer om handel med kvinnor och barn har visats på satsägda tv-kanaler för att höja medvetenheten hos befolkningen. ”Åtgärderna har lett till att allmänhetens kunskap om handel med kvinnor och barn har ökat de senaste åren och att folk är mer på sin vakt, inte kan luras med löften om till exempel ett betalt arbete. Det i sin tur har lett till att människohand-

rar människohandel i kapitel 240 (att stjäla, sälja och smugla/transportera kvinnor och barn), kapitel 241 (att köpa kvinnor och barn), kapitel 242(2) (att underlåta att rädda offer för människohandel), kapitel 262 (att stjäla barn under 14), kapitel 358 (att tvinga till prostitution) och kapitel 359 (att inhysa prostitution eller vilseleda andra in i prostitution) i landets mot-svarighet till Strafflagen.

Det tvångsarbete – människoexploatering – som är kriminaliserat behandlas i andra lagkapitel, men att bortföra/stjäla, sälja, tvinga och transportera – handla med – män är inte kriminaliserat, därav ”Kinas nationella handlingsplan för arbete mot handel med kvinnor och barn” och inte ”Kinas nationella handlingsplan för arbete mot handel med människor”. Och trots att antalet rapporterade offer för handel med barn har ökat, utreds få brott och brottslighet som rör människohandel leder till få fällande domar.

Kina är dock inte ensam om denna utveckling. FN:s organ mot brott och narkotika (UNODC) uppskattar att barn utgör 20 procent av alla offer för människohandel i världen, samt att barn på vissa håll i Afrika och i Mekongregionen (Kambodja, Kina, Laos, Myanmar, Thailand och Vietnam) utgör majoriteten av alla offer för handel med människor.

Enligt UNODC har antalet rapporterade offer för människohandel i världen ökat sedan början av detta millennium. Ökningen kan antingen bero på att den nationella kapaciteten att upptäcka, dokumentera och rapportera om offer för människohandel har förbättrats eller på att fler människor har fallit offer för handel.

Kinesiska barn stjäls och säljs bland annat till företagare i Australien, Europa och USA, vilka håller dem som arbetsslavar.

Foto: Gordana Malešević

Enligt UNODC:s senaste sammanställning *Global Report on Trafficking in Persons 2018* – till vilken 97 länder med sammanlagt 47 procent av världens befolkning har rapporterat – utgör barn 30 procent av de närmare 25 000 rapporterade offren (2016): flickor 23 %, pojkar 7 %, kvinnor 49 %, män 21 %. Men trots att antalet rapporterade offer för handel med människor i världen har ökat är straffriheten utbredd, 17 år efter att världssamfundet tagit fram handlingsplaner och verktygslådor för multilateralt, bilateralt och nationellt arbete mot handel med människor.

Antalet fällande domar har förvisso ökat sedan det gemensamma arbetet inleddes, men de fällande domarna står varken i proportion till den ökade medvetenheten eller till problemets omfattning, konstaterar UNODC.

De främsta orsakerna till att handel med människor har fått fäste i världen är stora skillnader i inkomst- och levnadsvillkor, fattigdom, tvångsförflyttning, avsaknad av ansvarstagande regeringar/statsmakter samt väpnade konflikter – som har lett till stora migrationsströmmar och riskfyllda miljöer.

Idag lever 250 miljoner barn i konfliktområden. Nyligen uppmanade FN:s generalsekreterare till generell vapenvila till följd av coronapandemin, ”för så länge parterna slåss kommer de inte att kunna bekämpa virusutbrottet”. Än så länge har pandemin inte lett till någon verklig vapenvila, och tydligen inte heller stått i vägen för den organiserade brottsligheten. Flera frivilligorganisationer, bland annat i USA, som arbetar med överlevare från handel med människor rapporterar att viruset inte hindrar sexköpare samt att det är business as usual för dem som sysslar med människohandel.

De främsta orsakerna till att få brott gällande handel med människor utreds och att brottslighet som rör människohandel överlag leder till få fällande domar är bristande lagstiftning, svaga/underfinansierade rättsväsenden, korrupktion och avsaknad av ansvarstagande regeringar/statsmakter. Därutöver hävdar FN:s organ mot brott och narkotika att få länder har stödåtgärder värda namnet riktade till dem som har fallit offer för människohandel.

GORDANA MALEŠEVIĆ